

Svensk Vindenergis synpunkter på ”Utkast till lagrådsremiss - Konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket”.

Svensk Vindenergi tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Kulturdepartementets utkast till lagrådsremissen En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket.

Våra viktigaste synpunkter

- Vi är positiva till justeringarna i förslaget men ser egentligen inga skäl att införa en generell konsultationsordning utöver den omfattande samrådsskyldighet som redan gäller för verksamheter och åtgärder som faller inom miljöbalkens tillämpningsområde.
- Förslaget innebär påtaglig risk för förlängning av de processer för nätkoncession (Ellagen) och miljötillstånd (Miljöbalken) som i redan idag försenar utbyggnaden av förnybar energi och försvårar samhällsnödvändiga investeringar. Förslaget behöver justeras för att inte motverka EU:s reviderade förnybarhetsdirektiv, Sveriges klimatlag och Energiöverenskommelsen.
- Det är positivt att domstolar, domstolsliknande nämnder och vissa organ i förvaltningsmyndigheter, till exempel miljöprövningsdelegationerna, undantas från konsultationsplikt. Det är också bra att det tydliggjorts att länsstyrelserna inte ska omfattas av konsultationsskyldighet under handläggningen inför beslut enligt 6 kap. 26 § miljöbalken.
- Konsultation i frågor som rör vindkraftsetablering sker lämpligast i samband med ordinarie samråd. Dagens regelverk, korrekt tillämpat, tillförsäkrar det samiska folket en stark ställning i markrättighetsfrågor - genom samrådsskyldighet i Miljöbalken och bestämmelser om kommunikation i förvaltningsärenden. Samebyarnas intressen har redan idag stort genomslag vid prövning av vindkraft.
- Det bör framgå att konsultation i enlighet med denna ordning kan anses vara uppfylld vid tillståndsprövning enligt miljöbalken om samråd enligt Miljöbalken genomförts med Sametinget eller berörd sameby.

Vem är egentligen konsultationsskyldig?

Det är oklart i lagrådsremissen vem som egentligen är den konsultationsskyldige i en tillståndsprocess enligt 9 kap. och 11 kap. miljöbalken. Syftet med lagrådsremissen är att höja kraven på samiskt inflytande, det vill säga att det ska ske ytterligare samråd genom konsultation i miljöprövningsprocesser.

De som skrivit förslaget verkar inte helt insatta i hur en miljöprövningsprocess går till. Domstolar och domstolsliknande organ undantas nämligen från konsultationsplikten. Det innebär att Mark- och

miljödombstolen inte är konsultationspliktig. Enligt lagrådsremissen (sid 36) är miljöprövningsdelegationerna sådana domstolsliknande organ som ska undantas (dock t.ex. inte Energimarknadsinspektionen när det gäller nätkoncession).

Kvar blir då egentligen bara länsstyrelsen eller möjligen kommunen. Förslaget är otydligt och det kan bli så att olika länsstyrelser gör olika bedömningar i början. I praktiken är det mest troliga att länsstyrelserna konsulterar Sametinget och berörd sameby parallellt med att projektören samråder.

Samråd

En inkluderande dialog med berörda parter tidigt i ärendeprocessen är givetvis av största vikt för att åstadkomma lyckade lokaliseringar av tillståndspliktig verksamhet så som vindkraft. Vi anser att förslaget om konsultation inte uppfyller kriterier för rättssäkerhet, då en enskild part kan få ett alltför stort inflytande över processutfallet.

[Artikel 27 i FN:s urfolksdeklaration](#) fastställer att samer har rätt till rättvisa, oberoende, opartiska och öppna processer vad gäller markrättigheter.

Syftet med samråd som idag är lagfäst genom miljöbalken, är just att skapa tillräckligt omfattande, effektiva och kvalitativa underlag för att fatta väl avvägda beslut i framtida projekt. Vid framgångsrika samråd identifieras alternativa och förebyggande åtgärder. Förmågan att förutse och bedöma miljöeffekter ökar, medan risken för kompletteringar och överklaganden minskar.

Samrådsförfarandet, om det genomförs i ovanstående anda, är i sig själv en självt en inkluderande form för konsultation som tidigt i processen ser till att samiska intressen tillvaratas. I tillståndsprövningen av potentiella vindkraftsprojekt tillämpas detta sedan Miljöbalken infördes.

Klimatförändring och vindkraft

I Paris enades världens länder om att bromsa den pågående klimatförändringen. Om den globala uppvärmningen ska begränsas till 1,5 grader behöver alla delar av samhället ställa om, till exempel krävs omfattande investeringar i förnybar elproduktion.

Klimatförändringen är regeringens mest prioriterade miljöfråga och Sverige har antagit ett [Klimatpolitiskt ramverk](#) som trädde i kraft 2018-01-01. Målet är att Sverige ska uppnå netto-noll utsläpp av växthusgaser år 2045. [Energioverenskommelsen](#) från år 2016 har som mål att Sverige ska ha ett 100 procent förnybart elsystem år 2040. I maj 2019 bedömde [Energimyndigheten](#) att det behövs cirka 90 TWh i årlig vindkraftsproduktion för att nå energioverenskommelsens mål. Svensk Vindenergi bedömer att 90 TWh kan produceras av ca 5 000 moderna fullstora vindkraftverk i goda vindlägen. Detta inkluderar även ersättning av all vindkraft som etablerats fram till 2014/2015.

[EU:s reviderade förnybarhetsdirektiv](#) innehåller ramar för hur vi ska åstadkomma en mer modern och flexibel energimarknad. Direktivet meddelar bland annat att procedurerna för elproduktion och elnät måste förenklas och effektiviseras för att förkorta handläggningstiden av tillståndsärenden. Några exempel;

- Den sökande ska inte behöva mer än en kontaktpunkt under hela förfarandet.
- Tillståndsförfarandet ska omfatta relevanta administrativa tillstånd för uppförande, uppgradering och drift av anläggningar för produktion av energi från förnybara energikällor samt tillgångar som krävs för anslutning av dessa till elnätet.
- Tillståndsförfarande ska vara i högst två år när det gäller kraftverk, inklusive samtliga relevanta förfaranden vid behöriga myndigheter

Hinder för god lokalisering och mer förnybar elproduktion

Världen behöver mer förnybar el och i Sverige finns stora landområden med goda vindförhållanden. Miljöfördelarna, såväl nationellt som globalt, är uppenbara. När vindkraften byggs i goda vindlägen minskar dess miljöpåverkan ur ett livscykelperspektiv, den blir ekonomiskt konkurrenskraftig och kostnaderna kan hållas nere för konsumenterna.

Få verksamheter prövas så noggrant som vindkraft. En svårighet i prövningen är att väga vindkraftens klimatnytta, som är global eller nationell, mot intrånget, som är lokalt. När klimatnyttan inte vägs in trängs vindkraften ofta bort från goda vindlägen av kommunal tillstyrkan, Försvarsmakt, artsskydd, rennärning, världsarv, naturvärden och andra riksintressen.

Effekten av de ovan beskrivna kumulativa utbyggnadshinder är att vindkraften ofta förpassas till sämre vindlägen vilket i sin tur leder till ökat intrång på andra ställen - eftersom fler vindkraftverk behöver byggas för att uppnå samma produktion.

Om det genomsnittliga vindläget försämras med 0,5 meter per sekund så minskar totalproduktionen med 20 procent. För att nå 90 TWh behövs då istället cirka 6 250 vindkraftverk vilket betyder att intrånget – och el-kostnaden – ökar med cirka 25 procent.

Hur kan vindkraftsutbyggnaden fördelas jämt över landet – och minska trycket i norr?

Enligt [Energimyndigheten](#) är det samhällsekonomiskt fördelaktigt om den vindkraft som behövs för ett 100 procent förnybart elsystem fördelas jämt över landet.

De senaste åren har en stor del av den nya vindkraften etablerats i norra Sverige. Utbyggnaden har föregåtts av många samråd och många prövningar. Ovan beskrivna hinder har lett till att bara en liten del av de projekt som startats har kunnat realiseras. Det stora antalet startade projekt, samråd och prövningar har uppfattats som ett utbyggnadstryck och en stor belastning för samebyarna.

De åtgärder som kan minska belastningen på samebyarna och samtidigt åstadkomma att vindkraftsutbyggnaden fördelas jämt över landet är att regeringen

- instruerar Försvarsmakten att minska sina restriktionsområden så att mer vindkraft kan byggas i södra Sverige.
- regeln om kommunal tillstyrkan slopas i enlighet med Naturvårdsverket och Energimyndighetens förslag
- vindkraftens fastighetsskatt överförs från staten till kommunerna.

Stockholm den 2019-09-30

Charlotte Unger Larson
Vd

Tomas Hallberg
Ansvarig Tillståndsfrågor